

Pravilnik

o oglednom planu i programu obrazovanja u kulturološko–jezičkoj struci za obrazovni profil inokorespondent–saradnik četvrtog stepena stručne spreme

Smer: živi jezici

Grčki jezik sa kulturnom istorijom

Cilj i zadaci

Tokom četvorogodišnjeg učenja grčkog jezika učenici treba da:

- upoznaju geografske i istorijske okvire u kojima se razvijala grčka civilizacija;
- steknu gramatičko i leksičko znanje, tako da uz pomoć rečnika mogu prevesti (lakši) originalni tekst u izboru;
- usvoje određeni fond reči i izreka da bi mogli razumeti termine grčkog porekla u internacionalnom jeziku kulture i nauke;
- uoče podudarnosti jezičkih fenomena poređenjem srodnih jezičkih struktura i njihovih funkcija u grčkom, srpskohrvatskom i stranom jeziku koji uče;
- steknu osnovna znanja iz grčke mitologije, religije i kulturne istorije;
- upoznaju osnove grčke prozodije i metrike; kulture i njen uticaj na rimsku i evropsku kulturu;
- upoznaju najznačajnije predstavnike književnih vrsta u grčkoj književnosti.

Tokom nastave treba ukazivati na presudan uticaj koji su grčki jezik i književnost izvršili na razvoj jezika i književnosti, naročito u istočnim krajevima naše zemlje.

I razred

(2 časa sedmično, 72 časa godišnje)

SADRŽAJI PROGRAMA

Jezik

Uvod u plan i program. (1)

Grčki jezik i njegova rasprostranjenost. Grčki alfabet. Znaci za čitanje. Izgovor. Naglasak i enklitike. Vrste reči. Promena (nominalna i verbalna). Kategorije nominalne promene. Član. (4)

Imena

I a – deklinacija: osnove na – $\bar{\alpha}$ – purum i na – η ; na – $\check{\alpha}$ – purum i na – $\check{\alpha}$ – impurum; imenice muškog roda na – $\alpha\varsigma$, – $\eta\varsigma$; kontraktna α – deklinacija. (8)

II o – deklinacija: imenice muškog, ženskog i srednjeg roda. Pridevi α – i o – deklinacije. Kontraktna o – deklinacija imenica i prideva. Atička deklinacija. (8)

III deklinacija (atematska)

Konsonantske osnove. Imenice i pridevi: guturalne, labijalne, dentalne, nazalne (– ν osnove), osnove na – $\nu\tau$, likvidne i sigmatske osnove (osnove sa elizijom). (13)

- Vokalske osnove. Imenice sa osnovom na — ι. Imenice i pridevi sa osnovom na — υ. Osnove na — ω i — ου. Diftonške osnove (— ευ, — ου, — αυ). (8)
- Deklinacija nepravilnih imenica i prideva. (4)
- Komparacija prideva. Supletivna komparacija. (5)
- Glagoli**
- Kategorije verbalne promene. Tematska — ω konjugacija: indikativ, infinitiv, imperativ i particip prezenta aktiva i mediopasiva. Imperfekta aktiva i mediopasiva.
- Pomoćni glagol εἶμι: indikativ, infinitiv, imperativ i particip prezenta. Imperfekta. (5)
- Kulturna istorija**
- Religija, mitologija
- Religija i društvena grupa. Politeizam. Antropomorfizam. (1)
- Obredna čistota. Molitve. Zavetni darovi. Prinošenje žrtve. »Uranski« i »htonski« obredi. (1)
- Uloga igara u helenskoj religiji. Olimpijske, pitijske, istamske i nemejske igre. (1)
- Kult pokojnika. Kult heroja. Proročišta. Načini proricanja. (1)
- Dvanaest olimpijskih bogova (Zeus, Hera, Posejdon, Demetra, Atena, Apolon, Artemida, Hestija, Hefest, Afrodita, Dionis, Hermes). (4)
- U prvom polugodištu programom su predviđeni 1 kontrolni i 1 pismeni zadatak, a u drugom 1 kontrolni i 2 pismena zadatka. (8) Fondom časova pod odrednicom Jezik obuhvaćena su i vežbanja u prevođenju sa srpskohrvatskog na grčki jezik.
- Lektira**
- Predviđeno je čitanje Homerove Odiseje i odabranih odlomaka Herodotove Istorije u prevodu.
- II razred**
(2 časa sedmično, 72 časa godišnje)
- SADRŽAJI PROGRAMA**
- Jezik**
- Uvod u plan i program. (1)
- Prilozi i komparacija priloga. (2)
- Zamenice: lične, prisvojne, povratne, αὐτός i ἄλλος, recipročna, pokazne, relativne, korelativne, upitne i neodređene. (11)
- Korelativni prilozi. (1)
- Brojevi (glavni, redni, priloški). (3)
- Konjunktiv i optativ prezenta aktiva i mediopasiva glagola tematske — ω konjugacije. (3)
- Augment. Imperfekta aktiva i mediopasiva. (3)
- Pravila o kontrakciji vokala. Verba contracta (glagoli na — άω, — έω, — όω), — indikativ, konjunktiv, optativ, imperativ, infinitiv, particip prezenta, u oblicima aktiva i mediopasiva.
- Imperfekta aktiva i mediopasiva kontraktnih glagola. (9)
- Glagolske osnove. Sigmatski futur (verba muta et vocalia) — aktiv i medij. (2)
- Kontrakti futur (verba liquida et nasalialia) — aktiv i medij. (2)
- Sigmatski aorist (verba muta et vocalia) — aktiv i medij. (4)
- Supletivni aorist (verba liquida et nasalialia) — aktiv i medij. (2)
- Tematski ili apofonski aorist (jaki) — aktiv i medij. (3)
- K — perfekta i pluskvamperfekta (slabi) aktivni. (3)

Glagoli εἰμί i složenice. (2)

Apofonski perfekat i pluskvamperfekat (jaki) aktivni. (3)

Kulturna istorija

Društveno uređenje, vojske, javni i privatni život, obrazovanje

Polis. Atina — društveno uređenje. Sparta — društveno uređenje. (1)

Rat. Kopnena vojska. Hopliti. Peltasti. Konjica. (1)

Kuća. Pородični život. Položaj žene u društvu. (1)

Rođenje deteta. Venčanje. Sahrane. Gozbe. (1) παιδεία.

Obrazovanje u Atini. Sofisti. Hipija, ἑγκύκλιος. Pojam helenstva kao osećanja zajedničke kulture. (1)

Pozorište. Dramska takmičenja. Didaskalije. (1)

U prvom i drugom polugodištu programom su predviđeni po 1 kontrolni i po 2 pismena zadatka. (10) Fondom časova pod odrednicom Jezik obuhvaćena su i vežbanja u prevođenju sa srpskohrvatskog na grčki jezik.

Lektira

Predviđeno je čitanje odabranih Plutarhových Uporednih životopisa u prevodu, iz Grčke civilizacije François Chamoux-a glave: I Mikenska civilizacija, II Geometrijska civilizacija ili Homerovo doba, III Arhaisko doba, IV Klasično doba.

III razred

(2 časa sedmično, 72 godišnje)

SADRŽAJI PROGRAMA

Jezik

Uvod u plan i program. (1)

Perfekat i pluskvamperfekat mediopasiva (verba vocalia, muta, liquida et nasalia). (4)

Pasivni aorist:

— θη aorist (slabi); (5)

— η aorist (jaki). (2)

Pasivni futur. Futur egzaktni. Glagolski pridevi. (2)

Atematska (—mi) konjugacija;

a) radikalni glagoli εἶμι, εἶμι, φημί, κεῖμαι, κάθημαι;

b) glagoli sa prezentskom reduplikacijom τίθημι, ἵημι, δίδωμι, ἵστημι;

v) glagoli sa osnovom na — α koji se menjaju kao ἵστημι;

g) glagoli sa formantom — νυ. (21)

Radikalni atematski aorist. (2)

Perfekat i ostali oblici glagola οἶδα; perfekti τέθνηκα, ἔστηκα, βέβηκα, δέδουκα. (3)

Čitanje lakšeg kontinuiranog teksta (anegdota i Ezopovih basni u izboru) na kome se obrađuju osobenosti glagola — ω konjugacije (verba vocalia, muta liquida et nasalia, inchoativa, mixta, suppletiva et defectiva) koji se javljaju u tekstu. (14)

Kulturna istorija

Nauka, biblioteke, likovna umetnost, pregled epske književnosti

Antička nauka. (1)

Antička knjiga. Privatne i javne biblioteke. (1)

Arhitektura i njeni stilovi. Grčki hram. (1)

Skulptura klasične Grčke. (1)

Vazno slikarstvo. (1)

Usmena književnost. Rapsodi. (1)

Epska književnost. Homer, Hesiod. (2)

U prvom i drugom polugodištu programom su predviđeni po 1 kontrolni i po 2 pismena zadatka (10). Fondom časova pod odrednicom Jezik obuhvaćena su i vežbanja u prevođenju sa srpskohrvatskog na grčki jezik. Lektira: predviđeno je čitanje izabranih mesta iz Ksenofontove Helenske istorije i Platonovih dijaloga Države, Fedona i Sokratove odbrane u prevodu.

IV razred

(2 časa sedmično, 68 godišnje)

SADRŽAJI PROGRAMA

Jezik

Uvod u plan i program. (1)

Herodot — odabrana mesta iz Istorije. (6)

Ksenofont — odabrana mesta iz Anabase. (6)

Platon — odabrana mesta iz Apologije i Države. (6)

Aristotel — odabrana mesta iz Poetike. (3)

Demosten — odabrana mesta iz besede O vencu. (4)

Homer — odabrana mesta iz Ilijade i Odiseje. (8)

Izbor iz liričara (Alkej, Sapfa, Arhiloh, Anakreont). (8)

Izabrana mesta iz grčkih tragičara (Eshil, Sofokle, Euripid). (10)

Kulturna istorija

Pregled ostalih književnih rodova

Istoriografija. Herodot, Ksenofont, Tukidid. (1)

Filozofska književnost. Platon, Aristotel. (1)

Govorništvo. Kanon deseterice besednika. Demosten. (1)

Lirika, monodijska i horska. Glavni predstavnici. (1)

Komedija. Aristofan. Menandar. (1)

Tragedija. Eshil, Sofokle, Euripid. (1)

Helenistički period. Glavni predstavnici književnih rodova. (1)

Rimski period. Glavni predstavnici književnih rodova. (1)

U prvom i drugom polugodištu programom su predviđena po 2 pismena zadatka (8).

Lektira: Predviđeno je čitanje Aristofanovih Žaba i po jedne tragedije Eshila, Sofokla i Euripida u prevodu, a iz knjige Zenona Kosidovskog Biblijske legende više priča u izboru.

LATINSKI JEZIK SA KULTURNOM ISTORIJOM

Nastavni cilj i zadaci

Tokom četvorogodišnjeg učenja latinskog jezika učenici treba da:

- upoznaju geografske i istorijske okvire u kojima se razvila rimska civilizacija;
- steknu gramatičko i leksičko znanje, tako da uz pomoć rečnika mogu prevesti lakši originalni tekst u izboru (Smer: živi jezici), steknu osnovna znanja iz morfologije i sintakse da bi se osposobili da uz pomoć rečnika prevode odabrane originalne tekstove najboljih predstavnika rimske proze i poezije antičkog perioda i kasnijih epoha (Smer: klasični jezici);
- steknu osnovna znanja iz prozodije i metrike (Smer: klasični jezici);

- usvoje određen fond reči i izraza da mogu razumeti termine latinskog porekla u internacionalnom rečniku nauke i književnosti;
 - na osnovu latinske gramatike utvrđuju i obogaćuju gramatička i leksička znanja iz maternjeg i stranih jezika;
 - upoznaju najznačajnije predstavnike književnih vrsta u rimskoj književnosti;
 - steknu osnovna znanja iz rimske mitologije, religije, institucija, običaja svakodnevnog života i kulturne istorije;
 - uoče posredničku ulogu rimske kulture između antičke Grčke i kulture evropskih naroda, kao i njen značaj za razvoj naše kulture;
 - uoče snažni uticaj latinskog jezika i rimske književnosti na formiranje nacionalnih evropskih književnosti i njihovih jezika.
- Tokom nastave treba usmeriti pažnju učenika na udeo latinske književnosti u školstvu i njen uticaj na literaturu naših naroda.

I razred

(2 časa sedmično, 72 časa godišnje)

SADRŽAJI PROGRAMA

Jezik

Uvod u plan i program. (1)

Latinski jezik i njegova rasprostranjenost. Abeceda. Izgovor. Naglasak. Vrste reči i njihova promena. Kategorije nominalne i verbalne promene. (3)

Imena

I a – deklinacija imenica i prideva (2)

II o – deklinacija imenica i prideva muškog i srednjeg roda na –us, –er, –um. (6)

III deklinacija: podela imenica po osnovama. Konsonantske osnove imenica muškog, ženskog i srednjeg roda. Vokalske osnove imenica muškog, ženskog i srednjeg roda.

Pridevi III deklinacije. (8)

IV u – deklinacija imenica muškog i srednjeg roda. (2)

V e – deklinacija. (1)

Komparacija prideva. Supletivna i opisna komparacija prideva. (4)

Zamenice: lične, prisvojne, povratne, pokazne, odnosne i upitne. (5)

Brojevi: glavni, redni, deoni i priloški. (3)

Glagoli

Indikativ vremena prezentske osnove u aktivu i pasivu glagola I–IV konjugacije i glagola III konjugacije na –io (prezent, imperfekat, futur I). Indikativ vremena prezentske osnove glagola esse. Indikativ vremena perfekatske osnove u aktivu (perfekat, pluskvamperfekat, futur II). Svi tipovi perfekta. Indikativ vremena perfekatske osnove glagola esse.

Imperativ prezenta i futura aktiva glagola I–IV konjugacije, glagola III konjugacije na –io i glagola esse.

Participi. Particip prezenta aktiva, perfekta pasiva i futura aktiva glagola I–IV konjugacije i glagola III konjugacije na –io. Građenje i značenje participi. Participia coniuncta. (20)

Nepromenljive vrste reči

Prilozi. Građenje i komparacija priloga. (1)

Kulturna istorija

Rimska religija:

- Karakteristike (numina, di certi, tradicionalizam, formalizam; ostaci animizma i totemizma);
- uticaj Grka i Etruraca na rimsku religiju;
- obredi, sveštenici;
- gatanje, proricanje;
- strana božanstva i odnos Rimljana prema orgijastičkim kultovima;
- magija. (8)

U prvom polugodištu programom su predviđeni 1 pismeni i 1 kontrolni zadatak, a u drugom polugodištu 2 pismena i 1 kontrolni zadatak. (8)

Lektira

- 1) Odlomci iz dela Vergilija, Ovidija itd. (u prevodu).
- 2) Mitovi i rimske legende u izboru.

II razred

(2 časa sedmično, 72 časa godišnje)

SADRŽAJI PROGRAMA

Jezik

Uvod u plan i program. (1)

Imena

Izupeci u promeni i rodu svih deklinacija. (2)

Neotpuna komparacija prideva (bez pozitivna, bez komparativa, bez superlativa).

Pridevi sa dva superlativa. (2)

Neodređene zamenice. Defektivne zamenice. Zamenički pridevi. (4)

Glagoli

Indikativ vremena složenih sa participom perfekta pasiva i glagolom esse (pasivni perfekat, pluskvamperfekat, futur II) (4)

Konjunktiv. Značenje i upotreba načina. Konjunktivi svih vremena u aktivu i pasivu glagola I–IV konjugacije i glagola III konjugacije na –io. Konjunktiv svih vremena glagola esse. Konjunktivi u nezavisnim rečenicama. (4)

Složenice glagola esse. (2)

Deponentni i semideponentni glagoli. Imperativ prezenta pasiva glagola I–IV konjugacije i glagola III konjugacije na –io. (2)

Gerundiv i glagolske imenice (infinitiv, gerund, supin). (3)

Perifrastična konjugacija aktivna i pasivna. (3)

Verba anomala. Ire i složenice. Ferre i složenice. Velle, nolle, malle. (6)

Verba defectiva. Fieri. Verba impersonalia. (4)

Sintaksa glagolskih imena (konstrukcije).

Ablativ apsolutni sa participom i bez participa. (3)

Akuzativ s infinitivom kao objekat i kao subjekat. (6)

Nominativ s infinitivom. (2)

Sintaksa rečenice (1)

Nezavisne rečenice. Nezavisno–upitne rečenice.

Složena rečenica i odnos rečenica u njoj. Način u zavisnim rečenicama. Consecutio temporum. Zavisno–upitne rečenice. (3)

Finalne rečenice. (2)

Kulturna istorija

Privatni i javni život Rimljana:

- gradski život;
- porodica i običaji vezani za nju (venčanje, rođenje, sahrana);
- obrazovanje;
- institucije, upravljanje imperijom;
- vojska, organizacija, strategija i taktika, logor, oprema vojnika, odlikovanja, trijumf;
- zemljoradnja, villa rustica;
- javni život, circenses, ludi scaenici, munera gladiatorum;
- antička knjiga, izdavanje knjiga, recitationes, biblioteke. (8)

U prvom i drugom polugodištu programom su predviđeni po 2 pismena i po 1 kontrolni zadatak. (10)

Lektira

- 1) Plutarh: Slavni likovi antike (Izbor iz »Uporednih životopisa« u prevodu).
- 1) Pierre Grimal: Rimski civilizacija (Život i običaji, Život i zakoni, Rimski forum, Cirkus i amfiteatri, Rimski pozorišta, Terme i vodovodi, Rimske igre, Konjičke trke).

III razred

(2 časa sedmično, 72 časa godišnje)

SADRŽAJI PROGRAMA

Jezik

Uvod u plan i program. (1)

Rečenice iza verba postulandi, impediendi, timendi. (3)

Temporalne rečenice u indikativu i konjunktivu. (2)

Kauzalne rečenice u indikativu i konjunktivu. (2)

Koncesivne rečenice u indikativu i konjunktivu. (2)

Komparativne rečenice u indikativu i konjunktivu. (2)

Konsekutivne rečenice. (2)

Rečenice sa quin. (2)

Kondicionalne rečenice (realne, potencijalne, irealne). (2)

Relativne rečenice u indikativu i konjunktivu. (3)

Upotreba imena mesta bez predloga. (1)

Čitanje odabranih originalnih tekstova: proza

Marko Tulije Ciceron (odabrana mesta iz Orationes). (7)

Gaj Julije Cezar (odabrana mesta iz De bello Gallico). (5)

Kornelije Nepot (odabrana mesta iz De viris illustribus). (5)

Gaj Salustije Krisp (odabrana mesta iz De coniuratione Catilinae). (5)

Tit Livije (odabrana mesta iz Ab Urbe condita). (5)

Marko Fabije Kvintilijan (odabrana mesta iz De institutione oratoria). (3)

Gaj Svetonije Trankvil (odabrana mesta De vita Caesarum). (3)

Kulturna istorija

Rimska umetnost:

— arhitektura i urbanizam;

— Rimski forum, carski forumi, slavoluci, bazilike;

— cirkusi, amfiteatri, pozorišta, vodovodi, terme;

— kuće, letnjakovi, nameštaj;

— hramovi;

— vajarstvo, slikarstvo, primenjena umetnost, muzika. (6)

Rimska književnost (pregled): historiografija, retorika, filozofija. (2)

U prvom polugodištu programom su predviđena 2 pismena i 1 kontrolni zadatak, a u drugom polugodištu 2 pismena zadatka. (9)

Lektira (izbor u prevodu):

- 1) Petronije Arbitar;
- 2) Tit Makcije Plaut.

IV razred

(2 časa sedmično, 68 časova godišnje)

SADRŽAJI PROGRAMA

Jezik

Uvod u plan i program. (1)

Čitanje odabranih originalnih tekstova: proza

Gaj Plinije Sekund (odabrana mesta iz Epistulae). (4)

Kornelije Tacit (odabrana mesta iz Annales). (6)

Dante Aligijeri, Frančesko Petrarka (odabrana mesta). (3)

Čitanje originalnih odabranih tekstova: poezija

Taj Valerije Katul (odabrana mesta). (6)

Publije Vergilije Maron (odabrana mesta iz Aeneis). (7)

Kvint Horacije Flak (odabrana mesta iz Carmina). (6)

Publije Ovidije Nazon (odabrana mesta iz Metamorphoses). (6)

Julije Fedar (odabrana mesta iz Fabulae Aesopiae). (7)

Ljubavna pesma iz Kembrida. (1)

Jacopone da Todi: Stabat mater. (2)

Carmina Burana. (1)

Juraj Šižgorić: Elegija o smrti dvojice braće. (2)

Kulturna istorija

Rimska književnost (pregled):

— epistolografija;

— epska poezija;

— satira;

— drama: komedija, tragedija;

— lirska poezija;

— elegija. (8)

U prvom i drugom polugodištu programom su predviđena po 2 pismena zadatka. (8)

Lektira (izbor u prevodu):

- 1) Horacije: Pisma;
- 2) Rimska lirika.

Napomena: Za klasični jezik u smeru Živi jezici primenjuje se Uputstvo za ostvarivanje programa za smer Klasični jezici (objavljen u Latina & Graeca 34, napomena prir.).